

Op pad met...

Chris Kalden in het Kuinderbos

CV Drs. Ch.J. Kalden

1966-1976	studie diergeneeskunde Universiteit Utrecht
1976-1982	coördinator Zeeuwse Milieufederatie
1982-1985	hoofd sector Gebiedsbescherming en Soortenbehoud, ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk/ministerie van LNV
1985-1988	ambtenaar directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, ministerie van LNV
1988-1992	plaatsvervangend directeur Natuur, ministerie van LNV
1992-1996	directeur Organisatie, Informatie en Personeel, ministerie van LNV
1996-1997	directeur Dienst Landelijk Gebied, ministerie van LNV
1997-1999	project-directeur-generaal herstructurering varkenshouderij, ministerie van LNV
1999-2002	lid Bestuursraad (DG), ministerie van LNV
2002-2007	secretaris-generaal ministerie van LNV
2007-2013	algemeen directeur Staatsbosbeheer

Veel kan, maar niet altijd en niet overal

Chris Kalden houdt niet van afscheid nemen. Toch moet hij er binnenkort aan geloven. Vanaf mei draagt de hoogste baas van Staatsbosbeheer het stokje over aan Sylvo Thijsen. Liever dan achteruitkijken praat Kalden over de toekomst, ook tijdens onze tocht door het Kuinderbos. Hier zien we de nieuwe slogan van Staatsbosbeheer in de praktijk: beschermen, beleven en benutten. “Waar we voor staan is het tot nut brengen van onze terreinen, want zonder maatschappelijke betekenis zal de ruimte om te beschermen verdampen.”

Waarom heb je ons hier mee naartoe genomen?

“De eerste reden is dat de natuur in Flevoland nog steeds wordt ondergewaardeerd. Het land is door de mens gemaakt en relatief jong, dus zal de natuur ook wel beperkt zijn, is de opvatting. Maar zeker dit gebied is mede dankzij de rijke grond al redelijk volwassen. De tweede reden is dat de nieuwe koers van Staatsbosbeheer in het Kuinderbos vorm heeft gekregen. Onze slogan is: beschermen, beleven, benutten. Hier is afgelopen jaren consequent geprobeerd om de verhoudingen daartussen op een manier vorm te geven die wat mij betreft past bij wat we in de toekomst willen. Het is toekomstbestendig zoals hier wordt gewerkt.”

Wat is toekomstbestendig als het gaat om beleving?

“We hebben naar schatting zo’n 150 miljoen bezoeken per jaar in onze terreinen. Wat zijn de motieven van mensen om op bezoek te gaan in de natuur? Daar hebben we onderzoek naar gedaan: 30% komt omdat het er groen is, dat is het enige criterium, groen behang, nog eens 30% wil rustig en zonder gevaar kunnen wandelen met familie en vrienden, 25% zoekt een bepaald landschapstype op, duinen, bossen, meren, en 15% komt voor bijzondere natuurcomponenten, bijvoorbeeld de ijsvogel. Die 15% doet er zeer toe, maar 85% komt niet vanwege een natuurmotief. Die groep moeten we beter aan ons binden, want als wij niet verbonden zijn met onze omgeving, en

onze omgeving niet verbonden is met ons en met de natuur, dan is je duurzaamheid, je continuïteit, in het geding. En om op beleving terug te komen: diepgaande belevingen zijn wat mij betreft de uiting van de verbinding met de omgeving en met de natuur. Die 85% laat zien dat de beleving wezenlijker is dan de inhoudelijke kennis over wat ecosystemen en soorten zijn. Tien jaar geleden legde de boswachter uit: als u links kijkt ziet u dat groeien, of als u rechts kijkt kunt u dat zien en ik kan u uitleggen wat dat is. Nu proberen we ons te verbinden met iedereen die geïnteresseerd is in natuur. Hoe? Door nieuwsgierig te zijn naar wat een ander mooi vindt, door veel

meer dan we al deden te luisteren naar wat mensen zelf zouden willen ervaren en – dat is ons vakmanschap – door het creëren van de omstandigheden waarbij de ontvankelijkheid voor zo’n beleving kan worden vergroot. We proberen bijvoorbeeld de grotere zoogdieren in Nederland te laten zien, onze Nederlandse grote vijf: bever, ree, wild zwijn, edelhert en zeehond. Harco (Harco Bergman, de boswachter die ons vergezelt, red.) heeft dat laatst voor het eerst gedaan: met een aantal landrovers op reeënsafari door het bos. Alle deelnemers vonden het prachtig. Maar het hoeft niet altijd iets groots te zijn. Wij vinden het belangrijk dat kinderen na-

tuurervaringen hebben en dan telt vooral de intensiteit. Met een groep kinderen een half uur gebiologeerd zitten kijken naar de strijd van het ene tegen het andere insect, zoals een van onze medewerkers laatst overkwam. Toegang na zonsondergang, met de familie barbecueën, zelf je kerstboom omzagen, marathonschaatsen op de Oostvaardersplassen, een popconcert in het Kuinderbos, het kan allemaal, maar niet altijd en niet overal.”

Gelukkig maar, we dachten al dat de bescherming overboord werd gegooid.

“Beschermen staat als een huis. Wat ons ten diepste drijft is de overtuiging dat een hoogwaardige leefomgeving van grote betekenis is voor het welzijn en welbevinden

van onze samenleving. We werken daaraan door de terreinen waar wij verantwoordelijk voor zijn goed te beheren en tot maatschappelijk nut te brengen. Zonder die maatschappelijke betekenis zal de ruimte om te beschermen verdampen. Nou dat is het laatste wat wij willen. En dus ben je continu op zoek naar de goede verhouding tussen die drie b's.”

En dan nu benutting, welke opties heeft Staatsbosbeheer op dat terrein?

“Allereerst gaat het niet over geld verdienen. Het gaat over het in stand houden van dingen waar een maatschappelijke, maar vaak geen koopkrachtige, vraag naar is. Harco hier is Bijzonder Opsporings Ambtenaar (BOA), maar er is geen mens die be-

taalt voor zo'n toezichthouder. Toch verwachten bezoekers van onze terreinen dat er toezicht is en een minimum niveau van veiligheid. Wil je die BOA's in dienst kunnen houden, dan zul je renderende activiteiten moeten ondernemen om dat te financieren.

Houtoogst is wat dat betreft het meest bekende voorbeeld en onze grootste inkomstenbron. Wij hadden afgelopen jaar bijna tien miljoen rendement op onze houtoogst, tien miljoen vrij besteedbaar voor mooie dingen als kinderactiviteiten, het bekostigen van onze BOA's of het onderhoud van allerlei recreatieve voorzieningen, waarvan de overheid zegt: dat moet je zelf maar voor elkaar krijgen. Dus hout is voor ons belangrijk. Het is een hernieuwbare grondstof dichtbij huis die je bij goed beheer ook volstrekt verantwoord kunt oogsten. De afgelopen 30-40 jaar hebben we onze bossen vooral natuurlijk beheerd. De kennis binnen Staatsbosbeheer over bosbouwproductie is daardoor wel iets weggezaakt. Onze opperhoutvester zegt dat wij het noch wat betreft natuur noch wat betreft bosbouw optimaal doen. Beter bosbeheer is mogelijk en daar werken we nu aan. We hebben de afgelopen decennia vooral gewerkt met dunningen. Maar je kunt niet blijven dunnen, want de groei gaat eruit. Dus we hebben nu ook op een aantal plekken kapsgewijs geoogst en delen van het bos weer ingeplant. Dat is heel lang niet het gebruik geweest, maar het past bij duurzaam bosbeheer.

Andere inkomsten halen we uit de verhuur van 'buitenwonenwoningen', onze natuurkampeerterreinen en de verkoop van biomassa en – in de toekomst – windenergie. Ook organiseren we elk jaar op verschillende plaatsen de 'kap je eigen kerstboom dag'."

Noem eens één hoogtepunt van de afgelopen zes jaar?

"Ik stond eens bij zo'n bank als deze hier, een bank geschonken via de Triodosbank. Er zit een mevrouw op. Ik zeg: "Goh, lekker zonnig weer." "Ja", zegt zij, "dit is precies halverwege mijn huis en dat van een vriendin waar ik naartoe fiets. Ik ga hier altijd even zitten en dan geniet ik van het plasje en de omgeving. En ik praat even met me-

neer Jansen, de schenker van de bank. Ik ben dan zo tevreden." Nou zo'n moment van reflectie, van het laten binnenkomen van wat natuur is, en daar dan ook nog even tegen een onbekende meneer Jansen over kletsen, dat is voor mij een hoogtepunt."

Daar gaat het om bij natuur?

"Ja, ja, ja, *lieu de memoire*, het zijn de plekken van herinnering. Ik heb er vele. Ik was op Schouwen-Duiveland bij zonsondergang. Het was vloed en tienduizenden steltlopers trokken van de platen naar de inlagen. Het was 1976 of zo en het is me altijd bijgebleven. Iedereen heeft van die beklijvende ervaringen. Ga maar voor jezelf na, doe je ogen maar dicht en ga maar zit-

ten. En wat komt er dan als vroegste herinnering binnen? Nou, dat is wat ons zo motiveert om met kinderen bezig te zijn. Die indrukken. Hoe vroeger ze die opdoen, hoe meer ze beklijven."

JOS DEKKER & BAREND HAZELEGER

